

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

**ODGOJITELJSKA USPOREDBA DOBNO HOMOGENIH I DOBNO HETEROGENIH
VRTIĆKIH SKUPINA**

ZAVRŠNI RAD

Osijek, 2019.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Preddiplomski sveučilišni studij Ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja

**ODGOJITELJSKA USPOREDBA DOBNO HOMOGENIH I DOBNO HETEROGENIH
VRTIČKIH SKUPINA**

ZAVRŠNI RAD

Kolegij: Pedagoška komunikacija

Mentorica: doc. dr. sc. Rahaela Varga

Studentica: Marija Zlatar

Matični broj: 538

Osijek, 2019.

SAŽETAK

Rad čine dvije cjeline - teorijski dio istraživanja i njegov empirijski dio. U radu je opisano određenje i svojstva odgojno-obrazovne ustanove, zatim je izneseno ukratko o načinu strukturiranja odgojnih skupina. Opisane su dobno homogene i dobno heterogene skupine te njihova svojstva, navedene su prednosti pojedine skupine, ali i mogući problemi koji se pojavljuju. Opisana je i uloga odgojitelja bez kojih ustanova ne bi bila potpuna. Provedeno je istraživanje s odgojiteljima dječjeg vrtića „Vrapčić“ koji se nalazi u Podravini u Koprivničko-križevačkoj županiji, jer oni imaju iskustvo rada u dobno homogenoj, ali i dobno heterogenoj vrtićkoj skupini. Istraživanje je provedeno kako bi se saznalo što je po njihovom mišljenju pozitivnije za dječji razvoj - dobno homogene ili dobno heterogene skupine. Rezultati su pokazali kako odgojitelji dobno heterogene skupine procjenjuju pozitivnijima za djecu, a i za odgojitelje, utoliko što smatraju da im je lakše raditi u takvoj skupini nego u dobno homogenoj vrtićkoj skupini. Također smatraju da su djeca pristupačnija te da se lakše prilagođavaju takvim skupinama, ali gotovo svi odgojitelji izjasnili su se kako je lakše osmisliti poticaje, tj. aktivnosti za dobno homogene vrtiće skupine. Ipak, najvažnije je da se odgojitelji i djeca dobro osjećaju u svojoj grupi te da im se omogući kvalitetan rast i razvoj.

Ključne riječi: dobno homogena skupina, dobno heterogena skupina, djeca, odgojitelji, dječji vrtić

SUMMARY

The final thesis is consisted of two units - theoretical part of the research and its empirical part. The definition and characteristics of the educational institution are described in the final thesis, as well as the structure of the educational groups in brief. The characteristics of homogeneous and heterogeneous age groups are described and the advantages of a particular group are listed, as well as some possible problems that could arise. The role of educators, without whom the institution would not be complete, is also described. A survey was conducted with educators in kindergarten "Vrapčić", located in Podravina in the Koprivnica-Križevci County, because they are experienced in working with a homogeneous but also heterogeneous kindergarten groups. The research was conducted with the aim of finding out what was, in their opinion, more positive for child development - homogeneous or heterogeneous age groups. The results have shown that educators assess the heterogeneous age groups as more positive for children and for educators, since they find it easier to work in such a group than in a homogenous age group. They also believe that children, in such groups, are more accessible and adapt more easily, although almost all educators claim that it is less complicated to organise activities for homogeneous groups.

Keywords: homogeneous age group, heterogeneous age group, children, educators, kindergarten

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. VRTIĆKE SKUPINE I ULOGA ODGOJITELJA U NJIMA	2
2.1. Ograničenja u formiranju vrtićkih skupina	2
3. POSEBNOSTI RAZLIČITIH VRTIĆKIH SKUPINA	6
3.1. Dobno homogene vrtićke skupine.....	6
3.2. Dobno heterogene vrtićke skupine.....	7
4. METODOLOGIJA EMPIRIJSKOG DIJELA RADA	10
5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA I INTERPRETACIJA.....	11
5.1 Odgojiteljska procjena karakteristika dobno homogenih i dobno heterogenih vrtićkih skupina 11	
5.2. Odgojiteljska procjena u odnosu na trajanju radnog iskustva.....	13
6. ZAKLJUČAK.....	16
7. LITERATURA	17
8. PRILOG.....	18

1. UVOD

Dječji razvoj je najbitniji segment u njihovu odrastanju, stoga je bitno omogućiti djeci što kvalitetnije odrastanje. Djeci je potrebno omogućiti što više materijala i dobru organizaciju prostora kako bi se što ugodnije osjećala. Isto tako bitno je da ona budu prihvaćena i od strane djece, ali i od strane odgojitelja, zato je bitno da odgojitelj ponudi djeci različite aktivnosti kako bi učili prepoznati vlastite osjećaje, ali i osjećaje drugih. Odgojiteljeva uloga je i poticati djecu na međusobnu interakciju i zajedničko druženje, zato je bitno strukturiranje odgojnih skupina, jer se svakom djetetu želi omogućiti sretni boravak u dječjem vrtiću. Svrha ovog rada je prikazati mišljenja odgojitelja o tome koja je odgojna skupina bolja za dječji razvoj, u kojoj skupini su djeca sretnija, gdje vlada opuštena i obiteljska atmosfera, u kojoj skupini su djeca prihvaćenija te u kojoj skupini postoji više međusobnog pomaganja. Postoje mnoga istraživanja o vrtićkim skupinama, a posebice za dobno heterogene skupine. Istraživanja pokazuju da je atmosfera u dobno heterogenim skupinama opuštenija nego u dobno homogenim vrtićkim skupinama. Djeca imaju više prilike učiti jedni od drugih, ali uče i pomagati jedni drugima. Smatra se da se starija djeca lakše socijaliziraju, uče se pomagati mlađoj djeci, ali i stvaraju prijateljstva, dok mlađa djeca imaju priliku učiti od starijih. Uvriježeno je mišljenje kako je u dobno homogenim vrtićkim skupinama odgojiteljima lakše raditi jer su sva djeca približno jednake dobi i s podjednakim sposobnostima te im je lakše organizirati rad. Tema je odabrana kako bi se saznalo više o kvaliteti rada od strane odgojitelja, ali i koja je odgojna skupina, po mišljenju samih odgojitelja, kvalitetnija za dječji razvoj.

2. VRTIĆKE SKUPINE I ULOGA ODGOJITELJA U NJIMA

Danas u modernom društvu žene više nemaju tradicionalnu ulogu majke i domaćice. Petrović-Sočo (2007) govori o modernom društvu u kojem majke preuzimaju ulogu zaposlene žene i pa brigu o svojoj djeci predaju profesionalnim osobama. Također govori da odgoj u odgojnim ustanovama nije zamjena već dopuna obiteljskom odgoju. „Jaslice mogu biti drugi dom za djecu do tri godine, no uvijek uz onaj prvi – roditeljski. Tim bolje ako su dva kompatibilna, usklađena su osnovnim odgojnim postupcima.“ (Došen-Dobud, 2004:34).

Prema Prijedlogu koncepcije razvoja predškolskog odgoja u Republici Hrvatskoj (1991) dječji je vrtić osnovni organizacijski oblik za provođenje programa predškolskog odgoja. Stoga vrtićka institucijska sredina, za razliku od obiteljske, mora biti stručno i profesionalno vođena i organizirana. Profesionalno osposobljen odgojitelj mora brinuti da u organiziranju života i rada u grupi djece osigurava uvjete za puni razvoj aktualnih i potencijalnih funkcija i sposobnosti djece.

Zbog te kompatibilne uloge obitelji i odgojno-obrazovne ustanove, važno je pažnju usmjeriti na njezinu organizaciju, posebice na strukturiranje odgojnih skupina. U ovom poglavlju opisat će se zakonske norme za oblikovanje vrtićkih skupina ovisno o dobi djece te ulozi odgojitelja.

2.1. Ograničenja u formiranju vrtićkih skupina

Petrović-Sočo (2007) navodi kako se sve više koriste naziv „ustanova za rani odgoj i obrazovanje“ po uzoru na zapadnoeuropske i američke nazive, umjesto vrtić, jaslice, predškolska ustanova i predškolski odgoj i obrazovanje. Također govori da razlog zbog kojeg dolazi do preimenovanja. Jedan razlog je svijest suvremenog društva, a drugi je taj da naziv „predškolski“ objašnjava razdoblje od treće godine do polaska u školu u koje se ne podrazumijeva rana dob djeteta, odnosno od rođenja do treće godine.

Prema Zakonu o predškolskom odgoju i naobrazbi iz 1997. godine stoji da dobna granica s kojom djeca mogu polaziti odgojno obrazovnu ustanovu je šest mjeseci starosti. Tu mogućnost koriste roditelji kojima je to zbog zaposlenja potrebno ili je za dijete iz obiteljskih razloga takvo rješenje optimalnije (Petrović-Sočo 2007), a najveći broj djece se uključuje po navršenoj prvoj godini života. Pritom ih se može svrstati u grupu djece približno iste dobi pa govorimo o dobno homogenoj skupini, ili u grupu djece različite dobi čime se formira dobno heterogena skupina.

Formiranje homogenih skupina

Prema 22. članku Državnog pedagoškog standarda predškolskog odgoja i naobrazbe stoji da se broj djece utvrđuje s obzirom o dobi djeteta, broju djece i djece s teškoćama u razvoju. Kada je riječ o homogenim skupinama, tada su raspoređeni ovako:

- od 13 do 18 mjeseci može se uključiti najviše 8 djece,
- od 19 do 24 mjeseca može se uključiti najviše 12 djece,
- u trećoj godini može se uključiti najviše 14 djece,
- u četvrtoj godini može se uključiti najviše 18 djece,
- u petoj godini može se uključiti najviše 20 djece,
- u šestoj godini može se uključiti najviše 23 djece,
- u sedmoj godini do polaska u školu može se uključiti najviše 25 djece.

Iz navedenog je vidljivo da se s dobi broj djece u pojedinoj skupini povećava. U praksi je zamjetno i često kršenje ovih odredbi s obzirom na potrebe brojnih roditelja, a nedovoljnog broja ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Umjesto povećanja broja, zapravo bi češće trebalo biti smanjivanje broja djece u skupini, posebno ako se u nju uključuju i djeca s teškoćama. U odgojno-obrazovnu skupinu može se uključiti, na temelju mišljenja stručnih suradnika dječjeg vrtića, samo jedno dijete s lakšim teškoćama i tada se broj djece u skupini smanjuje za dvoje djece. Osim toga, u odgojno-obrazovnu skupinu može se uključiti samo jedno dijete s većim ili kombiniranim teškoćama ako je nedostatan broj djece za ustroj odgojne skupine s posebnim programom i tada se broj djece smanjuje za četvero (Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe, 2008).

Formiranje heterogenih skupina

U heterogene skupine djeca su prema Državnom pedagoškom standardu predškolskog odgoja i naobrazbe (2008) raspoređena ovako:

- od 1 do 2 godine može se uključiti najviše 10 djece,
- od 1 do 3 godine može se uključiti najviše 12 djece,
- od 3 godine do polaska u školu može se uključiti najviše 20 djece,
- od 4 godine do polaska u školu može se uključiti najviše 22 djece.

Iz navedenog se zapaža da se rad odgojitelja smatra izazovnijim pa je i broj djece manji u odnosu na broj djece u dobno homogenoj vrtićkoj skupini. Taj bi se broj trebao još više smanjiti uključivanjem djece s teškoćama. U članku 23. Državnog pedagoškog standarda predškolskog odgoja i naobrazbe

(2008), stoji da broj djece s teškoćama u odgojno-obrazovnim skupinama posebnog programa u dječjim vrtićima i posebnim ustanovama utvrđuje se ovisno o dobi djece i vrsti teškoće.

Za djecu s istom vrstom teškoće u odgojno-obrazovnu skupinu djece u dobi:

- od 1 do 2 godine može se uključiti najviše 3 djeteta,
- od 2 do 4 godine može se uključiti najviše 5 djece,
- od 3 do 7 godina može se uključiti najviše 5 djece,
- od 4 do 7 godina može se uključiti najviše 7 djece.

Za djecu s autizmom, djecu različite dobi i djecu s različitom vrstom teškoće u odgojno-obrazovnu skupinu djece u dobi:

- od 1 do 2 godine može se uključiti najviše 2 djeteta,
- od 2 do 5 godina može se uključiti najviše 3 djeteta,
- od 3 do 7 godina može se uključiti najviše 3 djeteta,
- od 6 do 7 godina može se uključiti najviše 4 djeteta.

2.2. Uloga odgojitelja u vrtićkim skupinama

Djetetov prijelaz iz obitelji u predškolsku ustanovu nije jednostavan, stoga je tu odgojitelj da utješi dijete. „Odgojitelj, njegovi postupci u interakciji s drugom djecom, boja i intenzitet glasa, strpljenje, nježnost i mirnoća koju pokazuje izrazom lica, umjerenim, (ne brzim i nervoznim) kretanjem, otvorenim posturama tijela i slično, kao i način na koji prihvaća dječju inicijativu, zadovoljava dječje potrebe, aranžira materijalno okruženje i organizira vrijeme, kako se ophodi s roditeljima i suradnicima i sl., sve to čini socio-pedagoški dio institucijskoga konteksta koji novom djetetu pomaže u postupnom prihvaćanju nepoznate sredine“ (Petrović-Sočo, 2007:83). Za što bolju prilagodbu djeteta, potrebno mu je podariti što više razumijevanja i ljubavi. Kada dijete osjeti odgojiteljevu ljubav tada će moći vjerovati odgojitelju i brže će se upuštati u komunikaciju i aktivnosti s njime.

„Dobra komunikacija, kvalitetna suradnja uz dogovaranje, pregovaranje i svakodnevno druženje je preduvjet za sretno življenje djece i odraslih u dječjem vrtiću. Iskustvo pokazuje da u vrtiću mnoga djeca imaju jedinstvenu priliku učiti kako se kvalitetan odnos razvija u jednoj društvenoj zajednici kao što je je dječji vrtić.“ Vivodinac (2007:115) Preduvjet za kvalitetnu komunikaciju s djetetom je da se dobro upozna s djetetom i njegovim osjećajima.

Hansen, Kaufmann i Walsh (2001:22) objašnjavaju kako odgojitelji trebaju razumjeti razvoj djeteta, planirati grupne i individualne ciljeve i zadaće, osigurati djeci prilagodljiv prostor, moraju poštivati dječje ideje, ohrabrivati djecu i poticati da poštuju jedni druge.

Prema Tankersley i suradnicima (2012) odgojitelj djeci mora pokazati da uživa u njihovom društvu na način da svoju naklonost prikazuje i riječima i djelima, odnosno fizičkom privrženosti. Potrebno je da se odgojitelj saginje kada razgovara s djetetom, da održava kontakt očima, da oslovljava dijete imenom, da dodiruje dijete, da razumije različitosti karaktera djece te da pozitivno reagira na njih. Također vrlo važno je da vode brigu o fizičkim i emocionalnim potrebama djece i da ih tješe kada su uznemireni.

„Ulogu odgojitelja u poticanju dječjeg razvoja i odgoja treba shvatiti mnogo šire; kao stvaranje svekolikog, kvalitetnog socio-pedagoškog konteksta, to jest kao mrežu recipročnih odnosa i očekivanja koja podržavaju i održavaju raznolike individualne i grupne procese koji potiču i usmjeravaju dječji odgoj i razvoj“ (Petrović-Sočo, 2007:84). Odgojitelj je dužan pružiti djetetu i više od kvalitetne komunikacije, ljubavi i razumijevanja. Da bi se dijete pravilno razvijalo, odgojitelj mora stalno pratiti djetetov razvitak kako bi mu prilagođavao zadatke u proksimalnom, odnosno budućem razdoblju u kojem se dijete najbolje razvija u svim segmentima dječjeg odrastanja.

3. POSEBNOSTI RAZLIČITIH VRTIČKIH SKUPINA

Odgojne skupine u dječjem vrtiću podijeljene su na dobno homogene i dobno heterogene vrtićke skupine. Skupine u kojoj su grupirana djeca iste kronološke dobi nazivamo dobno homogene vrtićke skupine, a one skupine u kojoj borave djeca različite kronološke dobi nazivamo dobno (Višnjić-Jevtić i Glavina, 2014). U nastavku se opisuju posebnosti tih dvaju vrsta vrtićkih skupina.

3.1. Dobno homogene vrtićke skupine

Prema Petrović-Sočo (2007) homogena je ona skupina koja dijeli odgojitelja, prostor, igračke i opremu. Oduvijek se vjerovalo da će djeca približne dobi, odnosno djeca koja polaze dobno homogenu skupinu, bolje usvajati odgojno-obrazovni sadržaj pa se time opravdava njihova učestalost.

Glavina i Višnjić-Jevtić (2014) osvrnule su se u svom radu na igru. Smatra se da dijete igrom s vršnjacima poboljšava svoje socijalno učenje, prilagođava vlastito ponašanje zahtjevu okoline. Provele su i istraživanje u kojem su želje uvidjeti razlike između igre dobno homogene i dobno heterogene skupine. Ističu kako su djeca u dobno homogenim skupinama usredotočena samo na jednu igračku. Također nije primijećeno stereotipno ponašanje u igri.

Glavina i Višnjić-Jevtić (2014) opisuju da okruženje ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te govore da djeca razvijaju socijalne kompetencije u ustanovi. U skupini vršnjaka dijete unapređuje socijalno učenje igrajući se s drugom djecom, ostvarujući time društvene uloge utemeljene na onome što vidi u društvenom svijetu oko sebe, usklađujući vlastito ponašanje pri igri s potrebama i zahtjevima svojih suigrača. Na taj način boravkom u homogenoj vrtićkoj skupini razvijaju međuvršnjačke odnose.

Došen-Dobud (1979) u svom radu piše kako se u Hrvatskoj odgojna odjeljenja su formirana više od dobno homogenih, tj. kako ona naziva „čistih“ grupa djece. Odjeljenja djece od 3-4 godine nazivaju se mlađa grupa, odjeljenja od 4-5 godina srednja grupa, a odjeljenja od 5-6 godina, tj. do polaska u školu, nazivaju se starija grupa. Također objašnjava i situaciju kada u nekim sredinama postoji veći broj djece, tada dolazi do formiranja još homogenijih odjeljenja. U takvim skupinama, razlike u dobi djece su do pola godine i tada se govori „prva“ starija, „druga starija“ itd. Premda se radi o izvoru starom pedeset godina, ista podjela je prisutna i danas. Možda je razlog održavanja takve podjele u tome što

je „planiranje rada nesumnjivo je lakše za čiste dobne grupe, jer su i programski zahtjevi i sadržaji u osnovi prilagođeni dobnom razvoju djece“ (Došen-Dobud, 1979:55).

Došen-Dobud (1979) navodi probleme koji se mogu pojaviti u homogenim skupinama, pa govori da se rad u homogenim skupinama ima i određene probleme. Primjerice, rad se odvija tako da se stalno imaju u vidu zahtjevi programa, a mnogo manje sastav djece koja su po dobi i razvoju različita. Druga opasnost je ta da postoji mogućnost u zatvaranju jednog odjeljenja od ostalih, što se naglašava zasebnim prostorijama i rasporedom te se na taj način onemogućava kontakt među djecom različite dobi.

Došen-Dobud (1979) govori o kvalitetnom planiranju rada u odgojno- obrazovnoj ustanovi kako bi se izbjeglo zatvaranje. Potrebno je predviđati zajedničke aktivnosti i međusobne kontakte djece ostalih skupina. Govori da je pored rada sa skupinom potrebno planirati i rad u grupama, parovima, ali i zajednički susret s ostalim skupinama, a to se može postići usklađivanjem planova odgojitelja ostalih skupina.

Petrović-Sočo (2007) se osvrnula na problem u našim ustanovama gdje postoji prevelik broj djece. U većini vrtića u Republici Hrvatskoj postoji 12 do 18 odgojnih skupina u jednoj zgradi gdje u svakoj skupini boravi dvadesetak djece. Piše kako danas djeca u vrtiću žive u „košnici“ koja otežava dječje zadovoljstvo, uspostavljanje komunikacije s ostalom djecom i izgrađivanje vlastitog identiteta. Uspoređuje naše ustanove s ustanovama u razvijenom dijelu svijeta gdje u jednoj zgradi ne boravi više od sto djece. U takvim ustanovama postoji najviše pet odgojnih skupina. Dok god se ne poštuje pedagoški standarda zbog nedostatnih resursa, dobno homogene skupine ostaju najjednostavniji način strukturiranja vrtićkih skupina, ostaje upitno je li takav način ujedno i najbolji za djecu.

3.2. Dobno heterogene vrtićke skupine

Drugi način grupiranja djece u vrtićkoj skupini je formiranje dobno heterogenih skupina. Grupe s djecom mješovite dobi potencijalno znače obogaćenu vrtićku zajednicu u kojoj se djeci pruža veći broj prilika da pružaju i primaju pomoć, bez obzira na to jesu li mlađi ili stariji članovi grupe (Katz i McClellan, 1997). Iste autorice navode da u dobno mješovitim skupinama i djeca koja imaju problema u ostvarivanju odnosa, dobro ostvaruju kontakte s mlađom ili starijom djecom.

„U alternativnim pedagoškim koncepcijama otpočetak susrećemo dijametralno suprotna stajališta. U njima se, dapače, naglašava prednost dobno mješovitih dječjih skupina. Već je Marija Montessori,

početkom stoljeća uočila njihovu vrijednost i od početka njezina djelovanja skupine su mješovite. (...) heterogena skupina omogućuje djeci da si međusobno pomažu i da uče jedni od drugih.“ (Petrović-Sočo, 2007:94). Već od ranijeg doba, dobno heterogena vrtićka skupina procjenjuje se pozitivnije, nego dobno homogena vrtićka skupina zbog suradnje među djecom.

Miljak (2001) u svome radu navodi da djeca s teškoćama u razvoju se ravnopravno uključuju u dobno mješovite skupine. Razlog tomu je taj što se i ostala djeca razlikuju po sposobnostima temeljenih na različitoj dobi pa se djeca s teškoćama ne ističu u negativnom smislu, kao što je to češće slučaj u dobno homogenoj skupini.

„Držimo da dobno mješovite grupe predstavljaju prvu razinu inkluzije djece jer prirodno i ravnopravno uključuju i prihvaćaju djecu različite dobi. Kao što svoja ponašanja i postupanja prilagođavaju dobnim različitostima tako se mogu prilagođavati djeci različitih etničkih i vjerskih manjina odnosno zajednica i djeci s posebnim potrebama i pravima, na jedan prirodan način, ne forsirano, niti mehanički“ (Miljak i Vujičić, 2002:27). Također i ostala istraživanja potvrđuju da se djeca lakše prilagođavaju dobno heterogenim skupinama.

Premda djeca ostvaruju kontakt s djecom različite dobi od svoje, to ne znači da u dobno heterogenoj skupini izostaje druženje s vršnjacima. Katz i McClellan (1997) uočavaju kako miješane grupe najčešće uključuju i djecu iste dobi s kojom djeca mogu uvježbavati umijeća tipična za interakciju s vršnjacima. Time se djecu izlaže dobrobiti proizašlim iz svojstava homogenih i heterogenih skupina.

Prije se dobno heterogene skupine smatralo nepoželjnom opcijom. Došen-Dobud (1979) navodi da su mješovite skupine zastupljenije u ruralnim naseljima jer je manji broj djece, ali danas se smatra da stoje prednosti za dječji razvoj. Navodi da starija djeca u mješovitim skupinama pomažu mlađoj djeci u obavljanju različitih obaveza i stjecanju navika, preuzimaju ulogu njihovih zaštitnika, a time se pospješuje socijalizacija djece.

Razlog tomu Miljak i Vujičić (2002) pronalaze u činjenici da mješovite grupe su najsličnije prirodnoj zajednici, velikoj brižljivoj obitelji u kojoj svatko brine o svakom na prirodan način, u kojoj nema ni previše ni premalo brige o svakom pojedincu, nego upravo onoliko koliko je potrebno. Time se omogućuje da djeca u mješovitim vrtićkim skupinama uče što je zajednički život, djeca se na uljudan način bore za svoj položaj u zajednici, ali i traže da mu se omogući aktivnosti koje djetetu odgovaraju.

Petrović-Sočo (2007) uočava da se u heterogenim skupinama prilagodba nove djece brže i lakše odvija, da mlađa djeca uz stariju brže napreduju u svom razvoju, da su starija djeca tolerantnija prema mlađoj

i u većoj mjeri se senzibiliziraju za njihove potrebe te da se djeca s posebnim potrebama lakše prilagođavaju takvim odgojnim skupinama.

Kao glavnu prednost dobno heterogene vrtićke skupine ističe se postojanje razlike u sposobnosti i prisnije obiteljske atmosfere u kojoj starija djeca pomažu mlađoj (Varga i sur., 2019). Važno je primijetiti da pritom i starija djeca imaju razvojne koristi jer brinući o mlađima i pomažući pritom odgojitelju zapravo razvijaju svoje socijalne kompetencije, koje se smatra ključnom kompetencijom u suvremenom obrazovnom sustavu, a isprepletena je i sa svim drugim kompetencijama (Varga, 2013).

Kao i homogene skupine, i heterogene skupine mogu predstavljati organizacijski izazov. Vivodinac (2007) objašnjava problem rada u dobno mješovitim skupinama. Budući da postoji različita dob djece u ovakvim skupinama, u njoj provode djeca koja imaju potrebu za snom i djeca koja tu potrebu nemaju. Ali i za taj problem postoji rješenje. Kako bismo svoj djeci u grupi osigurali kvalitetno provedeno vrijeme u vrijeme poslijepodnevnog odmora, potrebno je dobro isplanirati i organizirati rad i prostor u kojem djeca borave u vrtiću. Djeci koja nemaju potrebu za odmorom, potrebno je ponuditi dovoljno poticaja za mirnu i kreativnu igru, a za djecu koja imaju tu potrebu u isto vrijeme omogućiti mjesto, tiho i ugodno ozračje za spavanje.

4. METODOLOGIJA EMPIRIJSKOG DIJELA RADA

Cilj ovog istraživanja bio je primjenom upitnika usporediti dobno homogene i dobno heterogene vrtićke skupine iz perspektive odgojitelja s različitim trajanjem radnog iskustva. U tu su svrhu postavljena dva zadatka:

1. Utvrditi preferirani izbor odgojitelja
2. Utvrditi odgojiteljsku procjenu obilježja različitih vrsta vrtićkih skupina u odnosu na duljinu radnog iskustva

Hipoteza glasi da odgojitelji s više radnog iskustva pozitivnije procjenjuju dobno heterogene vrtićke skupine.

Sudionicima ovog istraživanja su bila 28 odgojitelja dječjeg vrtića „Vrapčić“ iz mjesta Drnje, koje se nalazi u Podravini u Koprivničko-križevačkoj županiji. Točnije, sudjelovalo je 15 odgojitelja koji imaju 0-5 godina radnoga staža, 2 odgojitelja 6-10 godina, 8 odgojitelja koji imaju 11-20 godina i njih 3 koji imaju više od 20 godina radnoga staža. Oni su činili namjerno odabran uzorak jer su imali iskustvo rada u homogenim i heterogenim skupinama, kojega su onda mogli usporediti i donijeti odluku o izboru vrste vrtićke skupine ovisno o određenim kriterijima.

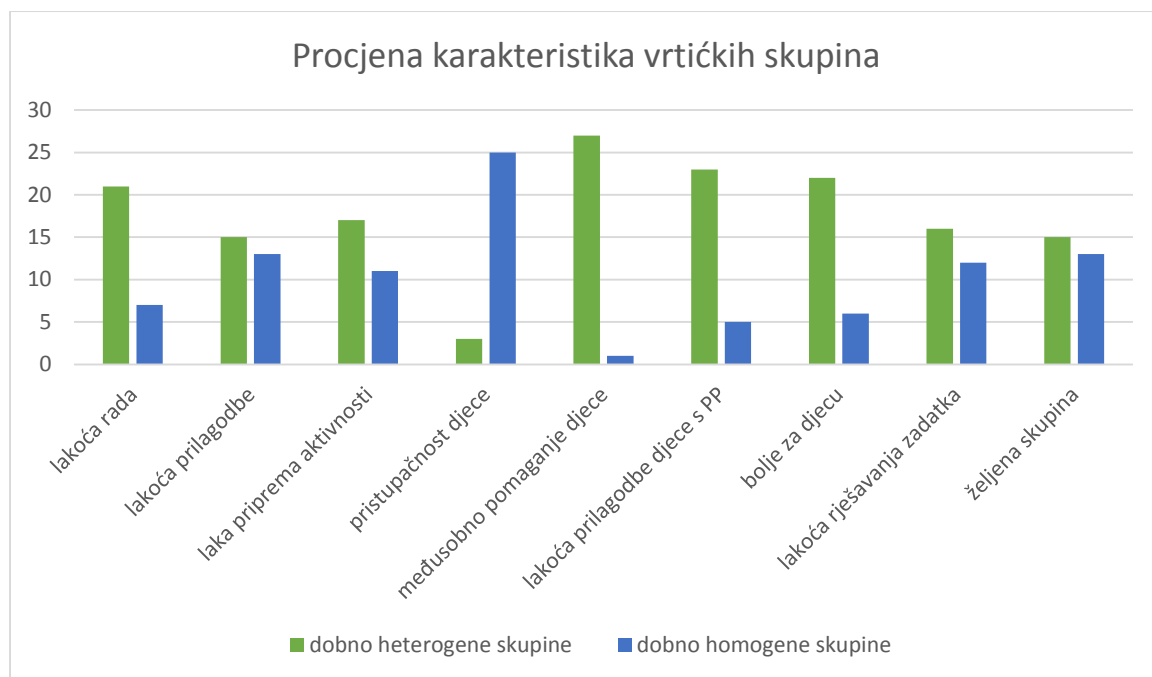
U ovom istraživanju korištena je anketa kao instrument istraživanja koja je bila provedena anonimno. Anketa se sastojala od 10 pitanja, 9 pitanja zatvorenog tipa i 1 pitanje otvorenog tipa (Prilog 1).

5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA I INTERPRETACIJA

Kako bi se utvrdilo kako odgojitelji procjenjuju pojedina obilježja dobno homogenih i heterogenih vrtićkih skupina, dobiveni su rezultati podijeljeni na dva dijela. Prvi se odnosi na preferirani izbor odgojitelja i njihove razloge izbora. Drugi dio opisuje odgojiteljsku procjenu u odnosu na trajanje radnog iskustva.

5.1 Odgojiteljska procjena karakteristika dobno homogenih i dobno heterogenih vrtićkih skupina

Dijagram1 prikazuje odgojiteljski izbor u odnosu na obilježja pojedine vrste vrtićke grupe. Tako je 15 od 28 odgojitelja na pitanje „Je li lakše raditi u dobno homogenim ili dobno heterogenim skupinama?“ odgovorilo da je lakše raditi u dobno heterogenim skupinama, dok se ostalih 13 ispitanika odlučilo za dobno homogene skupine. Treće pitanje „Prilagođavaju li se lakše djeca u dobno homogenim ili dobno heterogenim vrtićkim skupinama?“ 17 od 28 odgojitelja odlučilo se za dobno heterogene skupine, a ostalih 11 odgojitelja za homogene skupine. Četvrto pitanje „Je li lakše osmisliti poticaje/aktivnosti za djecu u dobno homogenim ili dobno heterogenim skupinama?“, samo 3 odgojitelja odabrala su dobno heterogene skupine, a ostalih 25 dobno homogene skupine. Peto pitanje „Jesu li djeca pristupačnija u dobno homogenim ili dobno heterogenim vrtićkim skupinama?“, 21 ispitanika reklo je da su djeca pristupačnija u dobno heterogenim skupinama, dok je ostalih 7 reklo da su djeca pristupačnija u homogenim skupinama. Šesto pitanje glasi „Pomažu li si djeca više u dobno homogenim ili dobno heterogenim vrtićkim skupinama?“ na koje je 27 odgojitelja reklo da si djeca pomažu u dobno heterogenim skupinama, a samo 1 odgojitelj se je odlučio za dobno homogenu skupinu. Sedmo pitanje „Jesu li djeca s posebnim potrebama prihvaćenija u dobno homogenim ili dobno heterogenim vrtićkim skupinama?“, 23 odgojitelja odgovorilo je da su djeca s posebnim potrebama prihvaćenija u dobno heterogenim vrtićkim skupinama, a ostalih 5 se odlučilo za dobno homogene vrtićke skupine. Osmo pitanje „Je li po vašem mišljenju bolje za djecu da pohađaju dobno homogenu ili dobno heterogenu vrtićku skupinu?“, na koje je 22 odgojitelja reklo da je bolje za djecu da pohađaju dobno heterogene skupine, a ostalih 6 je odabralo dobno homogene skupine. Deveto pitanje glasi „Rješavaju li se sukobi uspješnije u dobno homogenim ili dobno heterogenim vrtićkim skupinama?“ na što je 16 njih reklo da se sukobi uspješnije rješavaju u dobno heterogenim vrtićkim skupinama, a za homogene vrtićke skupine odlučilo se njih 12 odgojitelja.

Dijagram 1. Odgojitelja usporedba obilježja dobno homogenih i heterogenih skupina

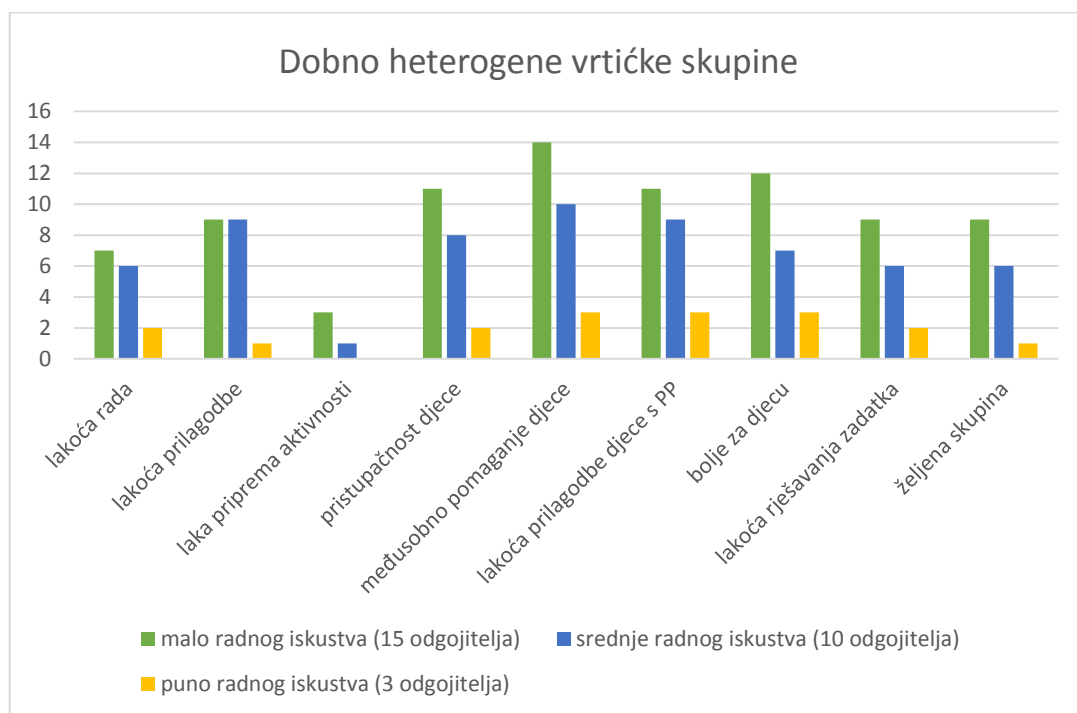
Deseto pitanje „Da biste mogli birati, bi li radije radili u dobno homogenoj ili dobno heterogenoj vrtićkoj skupini i zašto“, na ovo pitanje njih 15 odabralo je heterogene vrtićke skupine, a ostalih 13 homogene vrtićke skupine.

Najčešći razlozi zašto odgojitelji biraju heterogene vrtićke skupine su: *zanimljiviji oblik rada, djeca su sklonija istraživanju i bolje prihvaćaju poticaje, lakše je raditi u skupini gdje starija djeca pomažu mlađoj, a mlađa djeca se brže i lakše prilagođavaju kada uz sebe imaju starije dijete i čak češće poslušaju savjet starijeg djeteta, nego odgojiteljice. Djeca u takvim skupinama imaju više razvijenu empatiju i razumijevanje prema ostaloj djeci. Neki odgojitelji tvrde da je dobno heterogena skupina bolja za cjeloviti djetetov razvoj.*

Najčešći razlozi zbog kojih se odgojitelji odlučuju za dobno homogene skupine su: *lakše je osmišljavati poticaje i zbog toga je lakše raditi s djecom, sa svima se rade približno slične stvari, neki su se složili da predškolci trebaju biti zajedno u grupi, odnosno sami kako bi se nesmetano i bolje pripremili za školu.*

5.2. Odgojiteljska procjena u odnosu na trajanju radnog iskustva

Rezultati istraživanja pokazuju kako odgojitelji neovisno o godinama radnog iskustva pozitivnije procjenjuju heterogene vrtićke skupine.

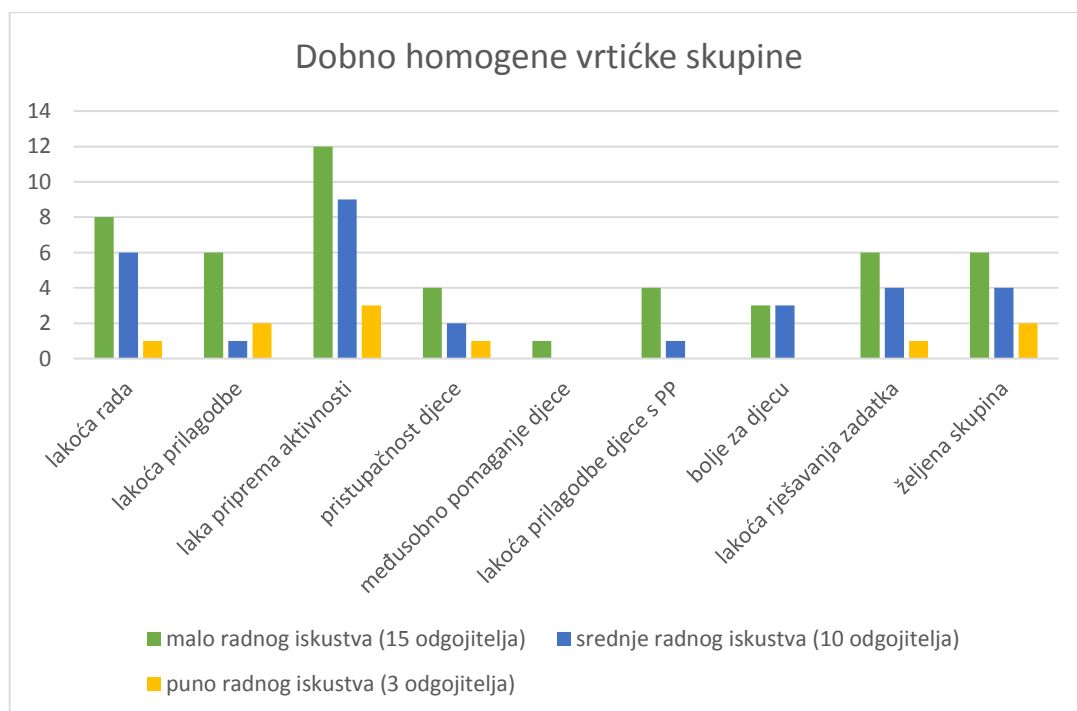

Dijagram 2. usporedba odgojitelja različitog radnog iskustva obilježja dobno heterogenih vrtićkih skupina

Anketu je ispunjavalo 28 odgojitelja, od kojih 15 odgojitelja ima malo radnoga iskustva, odnosno od 0-5 godina, srednje radnog iskustva (6-20 godina) sudjelovalo je 10 odgojitelja, a s puno radnoga iskustva, tj. 21 godina i više, sudjelovala su 3 odgojitelja.

Dijagram 2 opisuje kako odgojitelji procjenjuju dobno heterogene skupine. Na pitanje „Je li lakše raditi u dobno homogenim ili dobno heterogenim skupinama?“ 7 odgojitelja s malo radnog iskustva, srednje radnog iskustva 6 odgojitelja i puno radnog iskustva 2 odgojitelja, odgovorilo je dobno heterogene skupine. „Prilagođavaju li se lakše djeca u dobno homogenim ili dobno heterogenim vrtićkim skupinama?“ na ovo pitanje, 9 odgojitelja s malo radnog iskustva, 9 odgojitelja srednje radnog iskustva i 1 odgojitelj s puno radnog iskustva, glasalo je za dobno heterogene skupine. „Je li lakše osmisliti

poticaje/aktivnosti za djecu u dobno homogenim ili dobno heterogenim skupinama?“ 3 odgojitelja s malo radnog iskustva, 1 odgojitelj srednje radnog iskustva, glasali su za dobno heterogene skupine, dok ni jedan odgojitelj s puno radnog iskustva nije odabrao dobno heterogenu skupinu. „Jesu li djeca pristupačnija u dobno homogenim ili dobno heterogenim vrtićkim skupinama?“ na ovo pitanje odgovorili su 11 odgojitelja s malo radnog iskustva, 8 srednje radnog iskustva i 2 s puno radnog iskustva. „Pomažu li si djeca više u dobno homogenim ili dobno heterogenim vrtićkim skupinama?“ glasalo je 14 odgojitelja s malo, 10 srednje i 3 s puno radnoga iskustva. „Jesu li djeca s posebnim potrebama prihvaćenija u dobno homogenim ili dobno heterogenim vrtićkim skupinama?“ glasalo je 11 odgojitelja s malo, 9 srednje i 3 s puno radnoga iskustva. „Je li po vašem mišljenju bolje za djecu da pohađaju dobno homogenu ili dobno heterogenu vrtićku skupinu?“ 12 odgojitelja s malo, 7 srednje i 3 s puno radnog iskustva glasalo je za dobno heterogene skupine. „Rješavaju li se sukobi uspješnije u dobno homogenim ili dobno heterogenim vrtićkim skupinama?“ Na ovo pitanje odgovorili su 9 odgojitelja s malo, 6 srednje i 2 s puno radnog iskustva. „Da biste mogli birati, bi li radije radili u dobno homogenoj ili dobno heterogenoj vrtićkoj skupini i zašto?“ 9 odgojitelja s malo, 6 srednje i 1 s puno radnog iskustva, glasali su za dobno heterogene skupine.

Dijagram 3 usporedba odgojitelja različitog radnog iskustva obilježja dobno homogenih vrtićkih skupina

Dijagram 3 opisuje kako odgojitelji procjenjuju dobno homogene skupine. Na pitanje „Je li lakše raditi u dobno homogenim ili dobno heterogenim skupinama?“ 8 odgojitelja s malo radnog iskustva, srednje radnog iskustva 4 odgojitelja i puno radnog iskustva 1 odgojitelja, odgovorilo je dobno homogene skupine. „Prilagođavaju li se lakše djeca u dobno homogenim ili dobno heterogenim vrtićkim skupinama?“ na ovo pitanje, 6 odgojitelja s malo radnog iskustva, 1 odgojitelj srednje radnog iskustva i 2 odgojitelja s puno radnog iskustva, glasalo je za dobno homogene skupine. „Je li lakše osmisliti poticaje/aktivnosti za djecu u dobno homogenim ili dobno heterogenim skupinama?“ 12 odgojitelja s malo radnog iskustva, 9 odgojitelja srednje radnog iskustva i 3 s puno radnog iskustva glasali su za dobno homogene skupine. „Jesu li djeca pristupačnija u dobno homogenim ili dobno heterogenim vrtićkim skupinama?“ na ovo pitanje odgovorili su 4 odgojitelja s malo radnog iskustva, 2 srednje radnog iskustva i 1 s puno radnog iskustva. „Pomažu li si djeca više u dobno homogenim ili dobno heterogenim vrtićkim skupinama?“ 1 odgojitelj s malo radnog iskustva odgovorio je dobno homogene skupina, a niti jedan odgojitelj srednje radnog iskustva i s puno radnoga iskustva nije odabrao dobno homogene skupine. „Jesu li djeca s posebnim potrebama prihvaćenija u dobno homogenim ili dobno heterogenim vrtićkim skupinama?“ glasalo je 4 odgojitelja s malo, 1 srednje radnog iskustva glasali su za dobno homogene, a odgojitelji s puno radnoga iskustva nisu odabrali dobno homogene skupine. „Je li po vašem mišljenju bolje za djecu da pohađaju dobno homogenu ili dobno heterogenu vrtićku skupinu?“ 3 odgojitelja s malo, 3 srednje radnog iskustva odabrali su dobno homogene skupina, a odgojitelji s puno radnog iskustva nisu glasali za dobno homogene skupine. „Rješavaju li se sukobi uspješnije u dobno homogenim ili dobno heterogenim vrtićkim skupinama?“ Na ovo pitanje odgovorili su 6 odgojitelja s malo, 4 srednje i 1 s puno radnog iskustva. „Da biste mogli birati, bi li radije radili u dobno homogenu ili dobno heterogenu vrtićkoj skupini i zašto?“ 6 odgojitelja s malo, 4 srednje i 2 s puno radnog iskustva glasali su za dobno homogene skupine.

6. ZAKLJUČAK

Grupiranje djeteta u dobno homogene ili dobno heterogene vrtičke skupine određuje u kakvom će okruženju dijete svakodnevno boraviti te kako će se dijete osjećati u skupini. Potrebno je obiteljsko okruženje te opuštajuća atmosfera kako bi dijete što bolje napredovalo. U ovom istraživanju mišljenja o dobno homogenim i dobno heterogenim vrtičkim skupinama su podijeljena obzirom na lakoću rada u ovakvim vrtičkim skupinama. Većina odgojitelja pozitivnije procjenjuju dobno heterogene skupine. Dio sudionika složio se da su djeca pristupačnija i da je veća međusobna suradnja djece u dobno heterogenim vrtičkim skupinama te da se djeca s posebnim potrebama lakše prilagođavaju u takve skupine, ali naglašavaju da je lakše osmisliti poticaje, odnosno aktivnosti za dobno homogenu skupinu.

Uvidom u literaturu zamjetno je da se rezultati poklapaju se s ostalima jer većina njih govori kako je najbolje za dijete da pohađa dobno heterogenu vrtičku skupinu zbog obiteljske atmosfere koja je ondje prisutna, starija djeca pomažu mlađoj u obavljanju postavljenih obaveza, ali pružanju pomoći u izvršavanju nekih životnih navika, dok mlađa djeca imaju priliku učiti od starije. Više od polovice ispitanih odgojitelja radije bi se opredijelilo za rad u dobno heterogenim vrtičkim skupinama, što je suprotno od rezultata dobivenih prethodnim istraživanjima.

Premda su dobiveni rezultati temeljeni na vrlo malom broju sudionika, oni se ne mogu generalizirati, ali su indikativni i mogu poslužiti kao polazna točka za buduća istraživanja ovog fenomena. Najbitnije da se odgojitelji i djeca dobro osjećaju u vrtičkom okruženju, da imaju mjesta za napredak, kvalitetan rast i razvoj te da svatko ponaosob može slobodno izabrati način rada i motivirajuće okruženje koje će biti najpodobnije za njih.

7. LITERATURA

- Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe. (2008). Narodne novine, 10/97. i 107/07. Pribavljeno 6. lipnja 2019. <http://www.propisi.hr/print.php?id=2561>
- Došen-Dobud, A. (1979). *Odgoj i obrazovanje u dječjem vrtiću*. Zagreb: Pedagoško-književni zbor.
- Došen-Dobud, A. (2004). *S djecom u jaslicama*. Zagreb: Alinea.
- Glavina, E. i Višnjić-Jevtić, A. (2010). *Socijalne kompetencije djece predškolske dobi u dobno heterogenim i dobno homogenim skupinama. Psihosocijalni aspekti nasilja u suvremenom društvu – izazov obitelji, školi i zajednici*. Osijek: Filozofski fakultet.
- Hansen, K.A., Kaufmann R.K. i Walsh K.B. (2001). *Kurikulum za vrtiće*. Zagreb: Udruga roditelja Korak po korak za promicanje kvalitete življenja djece i obitelji.
- Katz, L.G. i McClellan, D.E. (1997). *Poticanje razvoja dječje socijalne kompetencije*. Zagreb: Educa.
- Miljak, A. (2001). *Odgojna praksa i okruženje u dječjim vrtićima*. Zagreb: Hrvatski pedagoško književni zbor.
- Miljak, A., Vujičić, L. (2002). *Vrtić u skladu s dječjom prirodom „Dječja kuća“*. Rovinj: Predškolska ustanova dječji vrtić i jaslice „Neven“-Rovinj.
- Petrović-Sočo, B. (2007). *Kontekst ustanove za rani odgoj i obrazovanje-holistički pristup*. Zagreb: Mali profesor.
- Tankersley. D. i sur. (2012.). *Teorija u praksi-priručnik za profesionalni razvoj odgojitelja*. Zagreb: Pučko otvoreno učilište Korak po korak.
- Varga, R., Peko, A. i M. Sabljak (2019). Pre-Service Teachers' Concerns About Multigrade Teaching. U: K. Jurčević, Lj. Kaliterna Lipovčan i O. Ramljak (ur.) *Mediterranean Issues: Reflections on the Mediterranean*. Zagreb: Institut Ivo Pilar, VERN, HAZU, EMAN, 613-622.
- Varga, R. (2013). Interkulturalna kompetencija kao kompetencija za cjeloživotno učenje. U: K. Posavec, M. Sablić (ur.) *Pedagogija i kultura*. Zagreb: Hrvatsko pedagogijsko društvo, 334-344.
- Višnjić-Jevtić, A. i Glavina, E. (2014). *Differences in Children's Play in Homogeneous and Heterogeneous Classes in a Kindergarten*. Croatian Journal of Education, 16(1), 69-79.
- Vivodinac, Ž. (2007). *Organizacija dnevnog odmora djece u dječjem vrtiću*. Školski vjesnik: časopis za pedagoška i školska pitanja. 56(1-2), 113-121.

8. PRILOG

ANKETA

Ovom anketom želim ispitati odgojiteljevo mišljenje o homogenim i heterogenim vrtićkim skupinama. Anketa je anonimna, stoga molim ispitanike da iskreno odgovore na pitanja.

1. Godine radnoga staža:
 - a) 0-5
 - b) 6-10
 - c) 11-20
 - d) 21+
2. Je li lakše raditi u dobno homogenim ili dobno heterogenim vrtićkim skupinama?
 - a) Dobno homogena
 - b) Dobno heterogena
3. Prilagođavaju li se lakše djeca u dobno homogenim ili dobno heterogenim vrtićkim skupinama?
 - a) Dobno homogena
 - b) Dobno heterogena
4. Je li lakše osmisliti poticaje/aktivnosti za djecu u dobno homogenim ili dobno heterogenim vrtićkim skupinama?
 - a) Dobno homogena
 - b) Dobno heterogena
5. Jesu li djeca pristupačnija u dobno homogenim ili dobno heterogenim vrtićkim skupinama?
 - a) Dobno homogena
 - b) Dobno heterogena
6. Pomažu li si djeca više u dobno homogenim ili dobno heterogenim vrtićkim skupinama?
 - a) Dobno homogena
 - b) Dobno heterogena
7. Jesu li djeca s posebnim potrebama bolje prihvaćena u dobno homogenim ili dobno heterogenim vrtićkim skupinama?
 - a) Dobno homogena
 - b) Dobno heterogena
8. Je li po vašem mišljenju bolje za djecu da pohađaju dobno homogenu ili dobno heterogenu vrtićku skupinu?

- a) Dobno homogena
 - b) Dobno heterogena
9. Rješavaju li se sukobi uspješnije u dobno homogenim ili dobno heterogenim vrtićkim skupinama?
- a) Dobno homogena
 - b) Dobno heterogena
10. Da bi ste mogli birati, bi li radije radili u dobno homogenoj ili dobno heterogenoj vrtićkoj skupini i zašto?
- a) Dobno homogena
 - b) Dobno heterogena

KOMENTAR:

Hvala Vam što ste sudjelovali!